

Egy királynő a 21. században – Árpád-házi Margitról alsó tagozaton

Gilányi Magdolna¹

Absztrakt:

Tanulmányomban Tallián Mariann *Liliomkirálynő – Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája nyomán* című, kiadás alatt álló kéziratát vizsgálom három szempont mentén: helye az alsó tagozatos olvasmányok között, kapcsolata más, Árpád-házi Margitról szóló gyermekkönyvekkel, valamint helytörténeti jelentősége. A mű a Nemzeti alaptanterv és a kerettanterv középkori korreprezentációjához illeszkedve kiegészítheti a tankönyvi ismeretterjesztő szövegek sorát. Más gyermekkiadványokkal megegyezik abban, hogy a magyar nyelvű Margit-legendát használja forrásul, de az „engesztelő áldozat” narratívából kimozdulva a küldetéstudatának birtokában látatja hőstét. Árnyalt jellemábrázolás mutatja a tökéletlenséget, azokat a hétköznapi helyzeteket, amelyekkel a gyerekolvasók azonosulni tudnak. A helytörténeti vonatkozásokat a Margit-sziget bemutatásán keresztül vizsgálom. Elemzem a szakrális tér megjelenítését a *Liliomkirálynő*ban, és példákat hozok a hitelességre való törekvésre a kolostor és templom ábrázolásában. A tanulmány zárásaként bemutatom, hogyan használható fel egy történeti séta az oktatás-nevelésben, ismertetve egy négyállomásos útvonal narrációját és a Boldogasszony-templomhoz kapcsolódó feladatokat.

Kulcsszavak:

történeti olvasmányok, alsó tagozat, gyermekirodalom, Árpád-házi Szent Margit

Bevezetés

A „boldog békeidőkben” a Nádor-sziget (egykor Nyulak szigete) nem véletlenül érdemelte ki a „Budapest tündérvirtje” (Jókai, 1893) elnevezést. A 19. században (újra) felfedezett terület szórakozó- és pihenőhelyként volt ismert (és kedvelt) a polgárosuló lakosság köreiben. Azok, akik a szigetet a gyógyvíz jótékony hatásaiért keresték fel, csónakkal, később gőzhajóval kötöttek ki a déli csúcson, s a fürdőépületek felé tett sétájuk során pillanthatták meg a

¹ ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Társadalomtudományi Tanszék; gilanyi.magdolna@tok.elte.hu;

romokat. A Boldogasszony-kolostor és -templom még álló falait dús növénytakaró borította.

Árpád-házi Margit ismertsége a középkori Magyarország határain túlmutató, az újkori sikertelen kanonizációs kísérletek után mégis a domonkosok visszatelepedésére (1903) volt szükség ahhoz, hogy IV. Béla lányára ismét érdeklődés vetüljön. A diktatúra évtizedei ismét homályba borították az immár szentként tisztelt névadó alakját, akinek kultusza a rendszerváltást követően éledt fel ismét. Az 1920-as évek országos leányzarándoklatainak (Gilányi, 2022) folytatójaként tekinthetünk napjaink január 18-i szabadtéri szentmiséire, amelyet a mindenkori esztergomi érsek celebrál.

Árpád-házi Margitot a legismertebb magyar szentek között tartja számon Európa, egyes vonatkozásai – különös tekintettel a magyar nyelvű Margit legendára – egyértelművé teszik, hogy helye van az alsó tagozatosok számára érdekes ismeretek között. A mélyen vallásos Margit életmódja és körülményei távol állnak a mai gyermekolvasók világtképétől, mégis – a korszakról független – párhuzamokkal az időbeli távolság csökkenthető.

A szabályozás sajátosságai és a taneszközjellemezők

A történelemmel foglalkozó szövegek alsó tagozaton a magyar nyelv és irodalom tantárgyon belül tárgyalandók (Kerettanterv, Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam, é. n., p. 29), a szövegértéshez kapcsolva. A kerettantervi kötelező tartalmak három műfajba sorolhatók: népmese, műmese és rege. „A történeti olvasmányok műtszemléletét egészítik ki a kulturális emlékezethez, nemzeti hagyományokhoz kapcsolódó szövegek. A nemzeti identitástudat megalapozása ily módon találkozik a „morális, esztétikai és érzelmi fejlődéssel” (Nemzeti alaptanterv, 2020, p. 308).

A megközelítés nem előzmény nélküli: hasonlóképpen határozta meg a 2012-es Nemzeti alaptanterv a magyar történelem egyes szereplőinek megismerését a történeti látásmód és erkölcsi gondolkodás elsajátításánál, továbbá a kritikai gondolkodásnál is megnevezte a történelmi személyiségeket viszonyítási pontként (Nemzeti alaptanterv, 2012, p. 10711).

A hatályos Nemzeti alaptanterven alapuló kerettanterv 3–4. évfolyamának két témaköre közül a Mondák és regék törzsanyaga 11 olvasmányt jelöl ki. A kerettantervi követelmények között csak a magyar történelemmel foglalkozó szövegek szerepelnek, a korszakok közül a hangsúly a középkorra esik. Részletesebben: öt foglalkozik a magyarság korai történetével, a középkori Magyar Királysággal négy, a Rákóczi-szabadságharc korát, valamint a 19. századot egy-egy olvasmány képviseli. A honfoglalás előtti időszakot bemutató szövegek a magyarok eredetéről vallanak (kiegészülve a hunok mondáival). Itt Attila hun király kerül a középpontba, míg a középkori Magyar Királyság idejéből Szent István és Hunyadi Mátyás alakja emelkedik ki (Kerettanterv, Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam, p. 29).

A hatályos Nemzeti alaptanterv közelítése az alsó tagozatos történeti olvasmányokhoz szemléleti változás mutat, hiszen a magyarok eredetével foglalkozó és a Magyar Királyság középkori történetét pozitív módon reprezentáló szövegek célja elsősorban identitásalapozó funkcióval bír. Míg korábban a szabadságharcok (Rákóczi-szabadságharc, az 1848–1949-es forradalom és szabadságharc) ábrázolása kapott nagy teret az alsó tagozatos történeti olvasmányok sorában.

A 2018 és 2022 között publikált olvasókönyvek korreprezentációját szemléltető táblázat szerint (a 2023/2024-es tanév köznevelési listáján szereplő) Olvasókönyv 4. Mondák, regék, legendák fejezetében (Miskolci, Falusiné Varga & Pirisi, 2018) már a nemzeti identitást megalapozó (erősítő) olvasmányok kizárólagossága tapasztalható. Ebben a kiadványban – bár a szent életű királylány életének megismerése nem tartozik a kerettantervi törzsanyaghoz – megjelenik Árpád-házi Margit is két ismeretterjesztő íráson keresztül a IV. Béla és a tatárjárás című alfejezetben. A feldolgozást segítő feladatok hányában, ezek inkább a kort hivatottak illusztrálni. Az egyik – Margit hercegkisasszony címmel – rövid (6 mondatnyi terjedelemben) életrajzt közöl. A Margit-sziget – Nyulak szigete című a terület elnevezésével foglalkozik (Miskolci et al., 2016, pp. 90–91).

1. táblázat

Korreprezentáció vizsgálata olvasókönyvekben (történeti olvasmányok számának tükrében).

	Miskolci, Falusiné Varga & Pirisi (2016)	Báthori, Bárány Jánosné & Nagyné Bonyár (2019)	Kóródi (2022)
Korai magyar történet	12		7
Középkori Magyarország	22		8
Újkor (török hódoltság)			2
Rákóczi-szabadságharc kora		8	5
A reformkor és 1848		16	4
20. század		8	

Érdekes, hogy ez a kísérleti tankönyv (elvben) még a 2012-es Nemzeti alaptanterven alapuló kerettantervet érvényesíti, hasonlóan a Hétszínvilág 4. kötetéhez (Báthori et al., 2019). A Miskolci, Falusiné Varga & Pirisi (2016) vonatkozó fejezetének történelmi olvasmányai mégis a korai magyar történet és a középkori Magyar Királyság ábrázolását kizárólagosan végzik. A

Hétszínvilág 4. kötetben a 18. és 19. századot reprezentáló 8 + 16 olvasmány fókusz (a szabályozást érvényesítve) a szabadságküzdelmekre esik. (Gilányi, 2023). A fentiek közül érvényes tankönyvi engedéllyel bíró olvasókönyvben (Kóródi, 2022) a korreprezentáció a hangsúlyt a középkorra teszi ugyan, de nem mond le más korszakok bemutatásáról.

Árpád-házi Margit néhány gyerekkiadványban

A történeti olvasmányok korszakreprezentációjában bekövetkezett változás vendégszövegek bevonását támogatja. A lehetséges kortárs szövegek reprezentatív bemutatására nem vállalkozhattam. A három kiadvány kiválasztásakor szempontként – a korosztályi megfelelés mellett – jelöltem ki a hitelességet (szerző, kiadó), a kiadás idejét (2010 utáni publikálás) és a hozzáférhetőséget (bolti forgalomban/kiadóban kapható, könyvtárból kölcsönözhető).

A királylány életének köztudott eleme, hogy az országot elhagyó uralkodó pár a születendő gyermeket Isten szolgálatába ajánlotta, a gyermek zárdában nevelkedett. Ez a narratíva, amely a tatárjárást követő „engesztelő áldozatként” mutatja be Margitot, alapvetően meghatározza Margit irodalmi ábrázolását. Jóllehet egy másik (nem kevésbé fontos) életrajzi mozzanatról is tudunk: a fiatal Margit szembeszegülve az uralkodó döntésével, elutasította a II. Ottokár cseh királlyal kötendő házasságot. A személyes döntés következménye egy történelmi szituáció, amelyben a Magyar Királyság elesett a védelem és stabilitás lehetőségétől (Kristó, 2003, pp. 241–242).

A ferences Agapé kiadó Példaképed, védőszent sorozatának 7. füzet (Takács, 2013) Takács Ilona (1937–) költő, szerkesztő alkotása. A hét rövid fejezet forrásul Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája szolgált, ezt árnyalja a történeti háttér és a gyermekek kidolgozottsága. Margit „engesztelő áldozatként” való értelmezésében a primer forrás köszön vissza – a házasság elutasításának drámai jelenetében: „Sem a bírálat, sem az elismerés hangja nem hatoltak át azon a védőburkon, amelyet küldetéstudata vont köréje. Csak egy célt látott maga előtt, hogy a megalázott szenvedés keresztjével a vállán végigjárja az engesztelés útját, csak egy királyt ismert, a tövissel megkoronázottat.” (Takács, 2013, p. 13)

A Tiszták, hősök, szentek sorozat 3. füzetében (Csuti-Mátyás, 2013) az ábrázolás egysíkú, ugyanakkor az életrajz az ismeretterjesztő szövegek sajátosságait viseli (Diós István Szentek élete című kézikönyvét nevezve meg forrásul). Öt magyar szentet kíván röviden megismertetni, életük alapvető vonalainak meghúzásával, így nem kap teret a IV. Béla és lánya között lezajlott jelenet sem.

Határozott színekkel festette meg a királylányt Bethlenfalvy Gábor Magyar szentek élete című kötete (Bethlenfalvy, 2020) vonatkozó fejezetében. A kolostor főnöknője, Ilona önálló döntéshozatalra sarkallja Margitot. A lány már szabad akaratból marad a Nyulak szigetén, s a IV. Bélával folytatott (el-

mérgesedett) beszélgetés lezárásául elhangzik: „Az országot csak az erősíti, ha kitartunk szent elhatározásainkban.” (Bethlenfalvy, 2020, p. 120) Fontos mozzanat ez: Margit küldetéstudata saját döntésén alapul!

Tallián Marian novellájának (Tallián, 2024) első szerkezeti egységében, Margit személyiségvonásai tűnnek elő: nem a tökéletes szentet, hanem a hiúságot és türelmetlenséget is ismerő lányt látjuk, aki megbánással, engedelmességgel, fogadalommal igyekszik ellensúlyozni negatív tulajdonságait. Ezen alapul a második szerkezeti egység, küldetéstudatának elnyerése. A törékeny Margit szembefordult az uralkodói paranccsal – egy pillanatra az apai akarat feszült az istenivel szemben.

A Liliomkirálylány műfajának sajátosságai és annak ténye, hogy a szerző nem törekszik teljes életrajz közlésére, lehetőséget ad egy-egy jelenet aprólékos kidolgozására. Ezáltal a királylány megközelíthetővé válik a 21. század gyermekei számára – úgy vélem, ebben többlet képvisel. A többlet a nőalakokban is tetten érhető. Egyrészt, szerephez (és jelentőséghez) jutnak olyan mellékszereplők, mint Erzsébet nővér, akinek személyes sorsán keresztül tekintünk vissza a tatárok dúlta Magyar Királyságra. Vagy a konyhában sürgölődő Juliska néni, aki a királyi sarj és főúri társnői mellett a középkori magyar társadalom „láthatatlan” tagja, akit nem említhet a magyar nyelvű Margit-legenda, maga is Margit nevelőjévé léphet elő dorgáló szavaival. Anyai szerepben látjuk a közösség vezetőjét, Olimpiádiszt, kiáll Margit mellett, s maga is szembefordul az uralkodói akarattal. Margit saját hibáit felismeri, de küldetéstudatát a legtisztábban Olimpiádisz tükrözi vissza.

Tallián Mariann:

Liliomkirálylány – Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája nyomán című novella

A kolostor és templom mint irodalmi helyszín

A Liliomkirálylány – Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája nyomán c. novella keletkezését korábban ismerttettem (Gilányi, 2023), ehelyütt – a helyszínrre koncentrált – néhány észrevétellel vázolom a munkafolyamatot. Indokolja ezt annak ténye, hogy a helytörténeti kötődés nemcsak kulturális értékeket hordoz, hanem a középkori helyszín (ha romjaiban is) valóban felidézi Árpád-házi Szent Margit idejét.

A cselekmény helyszíne a korabeli Nyulak szigete, a Boldogasszony-templom és -kolostor, ahol Árpád-házi Margit életének nagy részét töltötte a domonkos másodrendi apácák közösségében. A cselekmény központi helye a templom: a téli reggelen Margit hálóterméből rögtön a templomba siet, beszédbe elegyedik társaival (értesül az uralkodó közeli látogatásáról), majd imájába merül. Ekkor a trónon ülő Krisztus látomása talál rá – ez kapcsolatot teremt a nyitó jelenet álomképével (együttal a novella zárásával is). A mű egészét átható misztika ebben a néhány képben érvényesül talán a leginten-

zívebben, a másodrendi apácák kontemplatív szemléletére alapozva. Margit jelleméről is árnyaltabb képet kap ekkor az olvasó. Reakciói elsősre meglepőek lehetnek: egy fiatal lányt látunk, aki sértettséget érez, majd – válaszközhíján – valósággal kiszalad a templomból. „Kiszaladt a hálóterméből és körbenézett. A hosszú, széles folyosón egy teremtet lélek sem volt. A hűvös és csendes kolostor körfolyosójának hozzá közel eső bejárata a templomba vezetett.” (Tallián, 2024) Útvonala, a helyiségek elhelyezkedése hűen követik a domonkos komplexum alaprajzát (Madas, 2009), amely az olvasó számára megteremti a középkor „valóságát”.

A 13. századi lelkiség, a misztika láttatása mellett, a következő példák érzékeltetik a törekvést a kolostortemplom hiteles, Margit-korabeli ábrázolására:

(1) A Szent Kereszt-oltár beemelése a történetbe; Margit kedvelt imádkozó helye – a templom nyugati végében levő karzat keleti felén állt (Feuerné, 1971): „– Édes Krisztusom! – szól, és térdre rogyott a Szent Kereszt oltára előtt.” (Tallián, 2024)

(2) A templom első építési periódusában a hajó és az apácakórus felett lapos mennyezet volt (Feuerné, 1971): „Margit áhítatosan nézte a templom mennyezetét, hátha megnyílik, mint álmában.”

Néhány részletet pedig (régészeti adatok hiányában) az írói képzelet teremtet meg: színes üveg került az ablaktáblákba, díszes minta és freskó került a falakra. A novellában domináns fehér színt az átható világosság helyettesíti.

Az olvasmány feldolgozásakor jogosan kerül elő a két szakrális tér, a nyitókép katedrális és a cselekmény színhelye. Sőt, a lokáció magában hordozza a tanórán kívüli program lehetőségét.

1. Járjátok be képzeletben Margit álmának katedrálisát, a párizsi Notre-Dame-ot (notr dám)! Hol található a trónon ülő Krisztus-ábrázolás? (A virtuális sétát a QR-kódon keresztül éritek el.)
2. a) Gyűjtsétek ki a kolostor egyes helyiségeinek elnevezéseit!
b) Ha van rá lehetőségetek, látogassatok ki a Margit-szigetre, és járjátok be Margit útvonalát a Boldogasszony-templom és -kolostor romjai között!

Margit egykori lakhelyének felkeresése az élménypedagógia eszköztárát aktivizálja, s egyúttal lehetőséget teremt a kulturális párhuzamok felismerésére, s akár olyan művészettörténeti alapok bemutatására, mint a gótika.

Séta a Margit-szigeten

Napjainkban a történeti (városnéző) séta rendkívüli népszerűségnek örvend. Olyan műfaj ez, amely a Liliomkirálylány esetében jól illeszthető a tananyagfeldolgozáshoz. A koncepció kidolgozásakor a tematikus sétát vettem alapul, ugyanis a domonkos komplexum szűk területe és a romok (részbeni) feltárt-sága nem teszi lehetővé a személyhez kötöttséget, vagyis „középkori” séta

látható emlékek hiányában nem tehető. Mivel napjaink Margit-sziget képe a 19. századi területfejlesztésre nyúlik vissza, kézenfekvő volt, hogy a sétát erre építsem. Az Osztrák–Magyar Monarchia idejének Margit-szigetén négy állomást jelöltem ki: az Ybl Miklós tervezte Nagyvendéglő (1) és a Nagyszálló (4) a séta első és utolsó helyszínei, a ferences kolostor romjai (nádori lak/nyaraló), majd a domonkos kolostor romjai a köztes megállók.

Az útvonalra épülő kerettörténet szerint a 19. században járunk, amikor emberek egy csoportja (vagyis az osztály tagjai) verődik össze a Duna partján – a révészre várva, aki átviszi őket a szigetre. Ahogy szóba elegyednek, kiderül, hogy nem csak az köti őket össze, hogy a nádor szigetére szeretnének ellátogatni: mindannyian utazók. Egy kivétellel, aki már járt a szigeten, és szívesen vállalja a kalauz szerepét: ő Révész Rozália (vagyis a tanító). A gyerekeknek hasonlóképpen választaniuk kell maguknak alliteráló nevet, ahol a vezetéknev tulajdonságra vagy foglalkozásra, esetleg nemzetiségükre utal (például Angol Anton).

A séta helyszínein egységesen 3-3 feladatot lehet megoldani; a Boldogasszony-templom és -kolostor esetén ezek:

1. A Boldogasszony-templom és -kolostor két ábrázolását: egy 13. századi rekonstrukcióról készült kép (Pleskovics, 2022) és egy 20. századi épületterv (Fabó, 2021) puzzle-jét kell a gyerekeknek kirakniuk (csoportmunka), majd a tanítóval a két épület hasonlóságairól, eltéréseiről beszélhetnek.
2. A csoportok egy-egy tárgyat kapnak (kereszt, virághagyma, fakanál), amelyek egy adott helyiség funkcióját jelképezik (például kereszt-templom, fakanál-konyha, virághagyma-kert). A kútház mellett található térkép alapján meg kell keresniük a helyiséget és elhelyezniük ott a tárgyat.
3. „Liliomlány! Megint virágillatod van! – mondták neki. Margit is érezte a belőle áradó édeskés illatot.” (Tallián, 2024) Vattára különféle illóolajokat csepegtetünk, és kis üvegcékben helyezzük ezeket. A tanulóknak fel kell ismerniük az illatokat (például rózsa, levendula, bazsalikom).

A Margit-szigeti séta kidolgozását nyilvánvalóan irányították a leendő befogadók (vagyis az osztályközösség). Hatással volt ez az állomások számára, a narráció jellegére (kerettörténet), a feladatokra. Utóbbira példa, hogy a különféle illatok felismerésekor nem korlátozhattam az illóolajokat Margit korának helyi növényvilágára. A térbeli lehetőségek kihasználása az alaprajzot felhasználó feladattal történt, míg a „látványt” a puzzle pótolta.

Egy állomás feladatai nem hivatottak bemutatni a kidolgozott séta komplexitását, a tantárgyközi megközelítést. Ugyanakkor szemléltetik, hogy a narratíva elsősorban a kulturális örökség jellemzőin alapul.

Összegzés

Árpád-házi Margit életének megismertetése az alsó tagozatos tanulókkal több eredményt rejthet magában. Egyrészt, a történeti olvasmányok közép-

kori korszakreprezentációja színesíthető életmódtörténeti érdekességekkel. Tágabban értelmezve, nem csupán múltunkba pillanthatunk vissza, hanem az európai kultúra közös elemeit is ezeken az olvasmányokon keresztül szemléltehetjük. A téma tehát magában hordozza az európai és nemzeti identitás megerősítésének lehetőségét.

A Liliomkirálylány című novella apró mozaikokból építi fel a kolostor mikrovilágát. A hitelességet annak a célnak a szolgálatába állítja, hogy a diákok elé egy olyan Árpád-házi Margitot vetítsen, akivel – évszázadokat átugorva – azonosulni tudnak. Megérthetik belső vívódásait, döntéseinek mozgatóit, közéről láthatják a királyi gyermekeket. A középkori nőalakok ábrázolása árnyalja a hagyományos történeti megközelítést, az egyéni sorsok a személyes történelem értelmezési körébe vonják az eseményeket, kimozdítva Árpád-házi Margitot az „engesztelő áldozat” szerepéből.

A tanórai feldolgozás ugyanakkor hordoz magában kihívásokat. A 3–4. évfolyam számára kijelölt kerettantervi tartalmak (történeti olvasmányok) jóval rövidebbek. A globális szövegfeldolgozás helyett a részenkénti haladás javalt, de így is le kell mondani a teljes szöveg tanítói bemutató olvasásáról. A (szükségszerűen) szakaszos haladás miatt a szókincsbővítés (s ezáltal az értelmezés is) meg-megtorpan. Előnyt jelent ugyanakkor e hosszabb terjedelmű szöveg esetén, hogy az ismeretlen szavak a kontextusból (vagy a szöveg más sajátosságaiból merítve) jól értelmezhetők.

Árpád-házi Margit életterének hitelességre törekvő képe az emlékezet helyének irodalmi ábrázolása. A történelmi helyszín módszertani szempontból jól hasznosítható még akkor is, ha az élményszerűséget némiképp behatárolja a romok állapota. Ez ellensúlyozható egy olyan tematikus történeti sétával, amely a látható elemekre fókuszál, nem feledve a középkori szent élő tiszteletét, amelyet bizonyítanak Árpád-házi Szent Margit sírjánál és szobránál látható vágott virágok és mécsesek.

Köszönettel tartozom az Ember és társadalom műveltségterület hallgatóinak. A Margit-szigeti séta feladatai Jankovits Katalin, Kovács Tímea és Szabó Rebeka javaslatai szerint formálódtak.

Irodalom

- Báthori, A. Zs., Bárány, J.-né & Nagyné Bonyár, E. (2019). *Hétszínvilág 4.* Oktatási Hivatal.
- Bethlenfalvy, G. (2020). *Magyar szentek élete.* Don Bosco Kiadó.
- Csuti-Mátyás, Zs. (2013). *Tiszták, hősök, szentek 3.* Danica.
- Fabó, B. (2021). *Budapest katolikus templomépítészete a két világháború között.* Budapest Főváros Levéltára.
- Feurné Tóth, R. (1971). A margitszigeti domonkos kolostor. *Budapest Régiségei 22.* (pp. 245–269.)

- Gilányi, M. (2022). Engesztelés a Szent Margitszigeten – Az Árpád-házi királylány kultusza és a domonkos apácák visszatérése. *Egyháztörténeti Szemle*, 23(3), 103–124. <https://doi.org/10.54231/ETSZEMLE.2022.3.5>
- Gilányi, M. (2023). „az ő gyermekségének idejétől mindenkoron választott vala” – 21. századi közelítések Árpád-házi Szent Margit alakjához. *Katolikus Pedagógia*, 12(1–2), 91–107. https://avkf.hu/wp-content/uploads/2023/10/katped_2023_1-2.pdf (2024. 02. 08.)
- Jókai, M. (1893). A Margit-sziget. In *Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen. IX. Magyarország 3. kötete*. A Magyar Királyi Államnyomda kiadása.
- Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára. Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam* (é. n.). Oktatási Hivatal. https://www.oktatas.hu/koznevelis/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf (2025. 02. 11.)
- Kóródi, B. (2022). *Olvasókönyv 4*. Oktatási Hivatal. (Hétszín sorozat)
- Kristó, Gy. (2003). *Magyarország története*. Osiris.
- Madas, E. (2009, Ed.). „Látjátok feleim...” *Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig*. Országos Széchényi Könyvtár.
- Miskolci, Sz., Falusiné Varga, T. & Pirisi, A. (2016). *Olvasókönyv 4. osztályosoknak, II*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet. (Kísérleti tankönyv)
- Nemzeti alaptanterv (2020). 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szülő 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról. *Magyar Közlöny*, 23(17), 290–446. <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes> (2025. 02. 08.)
- Nemzeti alaptanterv (2012). 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. *Magyar Közlöny*, 15(66), 10637–10847. https://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (2025. 02. 08.)
- Pleskovics, V. (2022). Lux Kálmán és Géza: margitszigeti eszményi rekonstrukciók. *Építészforum*. <https://epiteszforum.hu/print/lux-kalman-es-geza-margitszigeti-eszmenyi-rekonstrukciok> (2025. 02. 09.)
- Takács, I. (2013). *Árpád-házi Margit*. Agapé. (Példaképed, védőszentek 7.)
- Tallián, M. (2024). *Liliomkirálylány – Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája nyomán*. kézirat.

A princess in the 21st century

– About Margaret of the Árpád Dynasty in the lower grades

In this study, I examine Mariann Tallián's manuscript, *The Lily Princess – Based on the Legend of Margaret of the Árpád Dynasty*, which is currently awaiting publication, from three perspectives: its place among lower primary reading materials, its relationship with other children's books about Margaret of the Árpád Dynasty, and its local historical significance. The work can serve as a supplement to textbook materials on the Middle Ages, in line with the representation of the Middle Ages in the National Curriculum and the framework curriculum. Like other children's publications, it draws on the Hungarian legend of Margaret as its source but diverges from the „atonement sacrifice” narrative, instead portraying its heroine as driven by a sense of mission. Her nuanced characterization includes imperfections and everyday situations that young readers can relate to. The study also explores local historical aspects through the representation of Margaret Island. I analyse the depiction of sacred spaces in *The Lily Princess* and highlight the author's efforts to ensure authenticity in portraying the monastery and church. Finally, I demonstrate how a historical walk can be incorporated into educational pedagogy, outlining the narrative of a four-stop itinerary and detailing the tasks associated with the Church of the Assumption.

Keywords:

historical reading, children's literature, lower grade, Saint Margaret of the Árpád Dynasty